

ΤΟ 2ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ ΣΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Με ιδιαίτερη επισημότητα πραγματοποιήθηκε την 4η Μαρτίου ε.ε. στην Αίθουσα του Θρόνου του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής η εναρκτήρια τελετή των εργασιών του 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Φιλοσοφίας με τίτλο *“Η Έννοια του Πολίτη στην Ελληνική Φιλοσοφία”*. Το συνέδριο, που τελεί υπό την αιγίδα της ΑΘΜ του Πάπα και Πατριάρχη Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής κ.κ. Θεοδώρου, οργανώνεται από την Ακαδημία Αθηνών και το Κέντρο Έρευνας της Ελληνικής Φιλοσοφίας και πραγματοποιείται με την ευγενική χορηγία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου.

Της εναρκτήριας συνεδρίας προήδρευσε ο Σεπτός Προκαθήμενος της Αλεξανδρινής Εκκλησίας, ο οποίος με θέρμη και εγκαρδιότητα καλωσόρισε στην Πατριαρχική Καθέδρα τους συνέδρους – ακαδημαϊκούς στη μεγάλη τους πλειοψηφία – και τους ευχήθηκε γόνιμη και δημιουργική παρουσία στην πνευματική τους αυτή σύναξη. Προσφωνών τους εκλεκτούς συνέδρους ο Μακαριώτατος ανέφερε:

« Ελλογιμώτατοι Ακαδημαϊκοί και Πανεπιστημιακοί Καθηγητές, Αγαπητοί σύνεδροι,

Με θέρμη και εγκαρδιότητα σας καλωσορίζω στην Έδρα της Αγιωτάτης Εκκλησίας του Αποστόλου και Ευαγγελιστού Μάρκου και σας εύχομαι γόνιμη παρουσία στο συνέδριο και ευχάριστη παραμονή στην πόλη που ίδρυσε ο Μέγας Αλέξανδρος.

Η πραγματοποίηση του συνεδρίου σας στους χώρους της ιστορικής Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης περιποιεί ιδιαίτερη τιμή για τον Αποστολικό και Πατριαρχικό θρόνο της Αλεξανδρινής Εκκλησίας. Αποτελεί η επιλογή σας αυτή απτή απόδειξη του σεβασμού που τυγχάνει η μακραίωνη ιστορική πορεία του παλαιότατου αυτού θεσμού, αλλά και της αναγνώρισης του σύγχρονου στίγματος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας στην αφρικανική ήπειρο.

Η καθ’ ημέραν διάταξη του συνεδρίου σας, η οποία θέτει στο κέντρο του προβληματισμού σας την έννοια του πολίτη στην ελληνική φιλοσοφία από το Σωκράτη και τους Σοφιστές μέχρι το Φίλωνα τον Αλεξανδρέα και τις φιλοσοφικές επιδράσεις στο χριστιανισμό, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και είμαι σίγουρος ότι θα τροφοδοτήσει ένα ζωντανό και ουσιαστικό διάλογο κατά τη διάρκεια των εργασιών σας. Εύχομαι και ελπίζω ο διάλογος αυτός να είναι γόνιμος και δημιουργικός και να συμβάλει σημαντικά στη σωστή προσέγγιση και ιχνηλάτηση των διαφόρων πτυχών του πολυσχιδούς θέματος σας.

Εγώ από την πλευρά μου θα ήθελα απλά να υπογραμμίσω ότι βρίσκεσθε στην Πόλη, τήν Μεγάλη Πόλη, η οποία αναδείχθηκε σε κέντρο του κόσμου που δημιούργησε με τις εκστρατείες του ο Μέγας Αλέξανδρος. Ενός κόσμου όπου ο πολίτης βρέθηκε στο κατώφλι μιας πολιτιστικής εμπειρίας διεθνών διαστάσεων με βασικά χαρακτηριστικά την έντονη κινητικότητα των ανθρώπων και τη διαρκή αλληλεπίδραση απόψεων, τρόπων ζωής και αξιακών συστημάτων, που μέχρι τότε θεωρούνταν αλλότρια βάσει της ατομικής ή συλλογικής καταγωγής.

Βρίσκεσθε στην Μεγάλη Πόλη, όπου δοκιμάσθηκαν και, λιγότερο ή περισσότερο, διαφοροποιήθηκαν βασικές ιδεολογικές συνιστώσες του κλασσικού Ελληνισμού, όπως το πολιτικό σύστημα της πόλης – κράτους και η παραδοσιακή διάκριση μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων. Στην Αλεξάνδρεια που έμελλε να γίνει η πρωτεύουσα μιας πολυπολιτισμικής αυτοκρατορίας, αυτής των Πτολεμαίων.

Στην Αλεξάνδρεια, όπου αναμείχθηκαν παραδοσιακά σχήματα της πόλης – κράτους, όπως η αγορά των πολιτών, με εκείνα μιας αυτοκρατορικής πόλης, όπως το σύμπλεγμα των βασιλικών διαμερισμάτων. Ο τάφος του Αλεξάνδρου, σύμφωνα με τις πηγές, δεν

τοποθετήθηκε στην αγορά αλλά εγγύτερα στα βασιλικά ενδιαφέροντα, σηματοδοτώντας τη μετάβαση από τη λατρεία του οικιστή της πόλης στη βασιλική λατρεία του θεοποιημένου προστάτη της πόλης. Η ακρόπολη, αφιερωμένη στην συγκριτική θεότητα του Σεράπιδος, τοποθετήθηκε αντισυμβατικά εκτός κέντρου, έτσι ώστε η πόλη να ενσωματώσει τον αιγυπτιακό οικισμό της Ρακώτιδος. Έτσι η Αλεξάνδρεια σχεδιάστηκε για να εξισορροπήσει την ελληνική πολιτική παράδοση με το αναδυόμενο σχήμα της ανατολικής μοναρχίας, μια πόλη ανοιχτή σε όλους.

Συγκεντρωθήκατε απ' όλα τα μέρη του κόσμου στην Αλεξάνδρεια, η οποία αναδείχθηκε σε σημαντικό χώρο ανάπτυξης του χριστιανικού κηρύγματος. Αφενός μεν η πλούσια πνευματική παρακαταθήκη της, αποθησαυρισμένη στα μεγάλα πνευματικά ιδρύματα του Μουσείου και της Βιβλιοθήκης, αφετέρου δε η παράδοση της στη διασταύρωση πολλαπλών ιδεολογικών ρευμάτων, επέδρασαν καταλυτικά στην εμφάνιση και εξάπλωση του χριστιανισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μεγάλο ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή έπαιξε το υψηλό πνευματικό επίπεδο των θεολογικών και θύραθεν γραμμάτων στην Αλεξάνδρεια, αλλά και η ύπαρξη της περίφημης Κατηχητικής Σχολής, που ανέδειξε άνδρες μεγάλου πνευματικού διαμετρήματος, όπως ο Πάνταινος, ο Κλήμης, ο Ωριγένης και πλήθος άλλων. Μέσα σε συνθήκες έντονων πνευματικών ζυμώσεων η χριστιανική αλήθεια αναμετρήθηκε με διάφορα φιλοσοφικά συστήματα, όπως ο Νεοπλατωνισμός και ο Γνωστικισμός, και η χριστιανική θεολογία αποκρυσταλλώθηκε με τη βοήθεια της απαραίτητης φιλοσοφικής ορολογίας.

Εξ αιτίας αυτής της πλούσιας πνευματικής ζωής, από πολύ νωρίς ο Προκαθήμενος του Αλεξανδρινού θρόνου απέκτησε ιδιαίτερο κύρος και φήμη μεταξύ των επισκόπων όχι μόνον της περιοχής της δικαιοδοσίας του αλλά και της καθόλου χριστιανικής Εκκλησίας. Αυτή η εξαιρετική ισχύς της Εκκλησίας των Αλεξανδρέων θα την οδηγήσει σήμερα να διαδραματίσει σπουδαίο και ουσιαστικό ρόλο στην εξέλιξη των εκκλησιαστικών γεγονότων, αλλά και στην αντιμετώπιση των αναφυόμενων αιρέσεων.

Αλλά και σήμερα που ο Αλεξανδρινός θρόνος ποιμαίνει μια ήπειρο πληγωμένη από το αποικιακό της παρελθόν, εξαντλημένη από τη φτώχεια και συχνά εγκλωβισμένη σε καταπιεστικά πολιτικά σχήματα, είναι χρήσιμο όλοι μας να αντλήσουμε χρήσιμα συμπεράσματα από τον πνευματικό κάματο των Ελλήνων φιλοσόφων και γόνιμα να προβληματιστούμε αναφορικά με τη θέση του πολίτη στο σύγχρονο κόσμο. Και αυτός ο προβληματισμός ας μη μείνει μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά ας γίνει μοχλός ενός δημιουργικού μετασχηματισμού του κόσμου μας με γνώμονα τις πανανθρώπινες αξίες του ανθρωπισμού και της προσφοράς.

Τελειώνοντας, θα επιθυμούσα να τονίσω ότι εύλογα προσδοκώ και προσβλέπω στη συνέχιση της υφιστάμενης πολύ καλής συνεργασίας με την Ακαδημία Αθηνών και το Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Φιλοσοφίας, καθώς και στην περαιτέρω ενίσχυση και αναβάθμιση της, προς όφελος σύνολης της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας.

Επιπλέον θα ήθελα να επιφυλάξω ιδιαίτερες ευχαριστίες προς την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία πάντοτε αφειδώλευτα χρηματοδότησε έργα που προάγουν τη διατήρηση και προβολή της πνευματικής παρακαταθήκης του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Εξίσου θερμές ευχαριστίες οφείλονται προς την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου για τη δική της συνδρομή στην πραγματοποίηση του παρόντος συνεδρίου.

Περατώνοντας το χαιρετισμό μου, συγχαίρω θερμά όσους εμπνεύσθηκαν την οργάνωση του 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Φιλοσοφίας στην Αλεξάνδρεια των Ελλήνων και όσους, από οποιαδήποτε θέση, δημιουργικά κοπίασαν για την προετοιμασία και για την επιτυχή διεκπεραίωση του και καλοσωρίζω εγκάρδια όλους σας στη Δευτερόθρονο Εκκλησία των Αλεξανδρέων.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου σας με τήν ευλογία του Θεού

πλούσια στη ζωή και τα έργα σας. Υγεία και ενίσχυση σε όλους».

Ο Μακ. Πατριάρχης θέλοντας να τιμήσει στο πρόσωπο του Ελλογ. Προέδρου της κ. Κωνσταντίνου Σβολόπουλου, σύνολη την Ακαδημία Αθηνών, του απένειμε τον Σταυρό του Αγίου Μάρκου.

Στην αντιφώνηση του ο κ. Σβολόπουλος, εμφανώς συγκινημένος, ευχαρίστησε τον Πατριάρχη για την τιμή που του επεφύλαξε και ολοψύχως Τον ευχαρίστησε για την εγκάρδια φιλοξενία στους ιερούς χώρους της Πατριαρχικής Έδρας. Τόνισε τη σημασία της διοργάνωσης τέτοιων συνεδρίων ως το επιστέγασμα ερευνητικών προγραμμάτων και χαιρέτισε την προοπτική της πρόκλησης δημιουργικών εναυσμάτων αντίστοιχων φιλοσοφικών αναζητήσεων στο μέλλον.

Στο δικό του χαιρετισμό προς το συνέδριο ο τέως Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών, κ. Πάνος Λιγομενίδης, εστίασε την προσοχή των συνέδρων στην έννοια του τεχνολογικά καλωδιωμένου πολίτη στην υπερφίαλη, όπως γλαφυρώς τη χαρακτήρισε, κοινωνία μας και επεσήμανε τους κινδύνους που επισύρει η διάσταση επιστήμης και πνευματικότητας.

Στη συνέχεια το λόγο πήρε η Διευθύντρια του Κέντρου Έρευνας της Ελληνικής Φιλοσοφίας, κα Μαρία Πρωτοπαπά – Μαρνέλη, η οποία τόνισε τη διαχρονική προβληματική πάνω στο θέμα των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων του πολίτη στα πλαίσια διαφορετικών πολιτικών καθεστώτων.

Χαιρετισμό επίσης απηύθυνε ο Εντιμ. Γεν. Πρόξενος της Ελλάδος στην Αλεξάνδρεια κ. Γεώργιος Διακοφωτάκης και εκ μέρους της Βιβλιοθήκης Αλεξανδρείας ο Δρ. Κυριάκος Σαββόπουλος.

Ακολούθησε η γραπτή παρέμβαση του ακαδημαϊκού κ. Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα θεωρίας του πολίτη σύμφωνα με όσα περιέχουν τα *Πολιτικά* του Αριστοτέλους, τα οποία χαρακτηριστικά απεκάλεσε κλασική Βίβλο της πολιτειολογίας.

Τη σκυτάλη στο βήμα παρέλαβε ο ακαδημαϊκός κ. Ευάγγελος Μουτσόπουλος, η παρέμβαση του οποίου επικεντρώθηκε στην έννοια της ισότητας ως απαραίτητου δικαιώματος του πολίτη και στην ανάγκη ενστερνισμού του δικαιώματος αυτού από τον πολίτη ήδη από νεαρή ηλικία.

Η εναρκτήρια συνεδρία έκλεισε με την ομιλία του Προϊσταμένου του Ιστορικού και Παλαιογραφικού Αρχείου, κ. Αγαμέμνωνος Τσελίκια, ο οποίος αναφέρθηκε στην ιστορικότητα της Αλεξανδρινής Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης, όπου και θα φιλοξενηθούν οι εργασίες της δεύτερης και τρίτης ημέρας του συνεδρίου. Κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στα πολύτιμα χειρόγραφα που διαχρονικά έχουν αποθησαυριστεί στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη, επεσήμανε την ιστορική και επιστημονική σημασία των αριστοτελικών χειρογράφων της.

Ο Μακαριώτατος κηρύττοντας το πέρας της εναρκτήριας συνεδρίας, κάλεσε τους συνέδρους να περιδιαβούν μαζί του τους χώρους του Πατριαρχικού Μεγάρου και εγκαινίασε την παράλληλη έκθεση της εικαστικού Anca Seel με τίτλο *“Portraits of Archangels”*. Η πρώτη ημέρα του συνεδρίου έκλεισε με τη δεξίωση που παραχωρήθηκε προς τιμήν των συνέδρων στην Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη.